

TVORIVÉ ČINNOSTI S ODPADOVÝM MATERIÁLOM V PRÍPRAVE BUDÚCICH UČITEĽOV

OLEKŠÁKOVÁ Monika, SR

Resumé

Východiskom tohto príspevku sú neustále rastúce požiadavky na separovanie, recyklovanie odpadov a narastajúce nároky na vedenie výchovy a vzdelávania v zmysle týchto požiadaviek. Učiteľ v tejto výchove predstavuje najdôležitejší element, od ktorého závisí nielen jej priebeh, ale i jej kvalita. Rozhodli sme sa preto, posilniť prípravu študentov budúcich učiteľov predškolskej a elementárnej pedagogiky a študentov odboru vychovávateľstvo v rámci predmetov technického zamerania, na ich budúce povolanie prostredníctvom tvorivých činností s odpadovým materiálom, v rámci ktorých, tak získavajú základné poznatky o tvorivých úlohách, o odpadovom materiáli, ako aj o možnostiach jeho ďalšieho estetického a predovšetkým didaktického využitia.

Kľúčová slova: Odpadový materiál, učiteľ, študenti.

CREATIVE ACTIVITIES WITH WASTE MATERIALS IN TRAINING OF FUTURE TEACHERS

Abstract

The starting point of this paper are continuously increasing demand for separation, recycling waste and increasing demands on management education in the light of these requirements. Teacher education in this is the most important element which determines not only its course, but also its quality. We decided therefore to strengthen future teachers preparing students for preschool and elementary education and students of the subjects tutorage technical orientation for their future vocation through creative activities with waste material, within which, thus acquire a basic understanding of the creative tasks, the waste materials As well as the possibilities of further aesthetic and especially educational use.

Key words: Waste material, the teacher, students.

1 Osobnosť učiteľa

Osobnosť učiteľa predstavuje súhrn odborného, pedagogického, všeobecného vzdelania, súhrn určitých charakterových a vôľových vlastností. Učiteľ by mal byť humánny, priateľský, mal by vytvárať optimálne podmienky vyučovania, v rámci ktorých si budú žiaci osvojovať a rozvíjať kľúčové kompetencie, ako sú: komunikačné spôsobilosti, matematická gramotnosť a gramotnosť v oblasti prírodných vied a technológií, spôsobilosti v oblasti digitálnej gramotnosti, spôsobilosti učiť sa učiť sa, riešiť problémy, osobné, sociálne a občianske spôsobilosti, spôsobilosť chápať kultúru v kontexte a vyjadrovať sa prostriedkami danej kultúry a v neposlednom rade by mal mať určité množstvo vedomostí z oblasti ochrany a tvorby životného prostredia. Otázne stále zostáva finančne ohodnotenie učiteľov. Napriek podmienkam, požiadavkám, ktoré sú na nich kladené, je táto profesia stále nedostatočne ohodnotená. Učiteľ vo vyučovaní všetkých predmetov predstavuje najdôležitejší element, od ktorého závisí nielen priebeh vyučovania, ale i jeho kvalita. Je rozhodujúcim činiteľom plánovania a riadenia vyučovania. Z uvedeného vyplýva, že učiteľ sa podieľa na formovaní komplexnej osobnosti žiakov. Podáva im základne poznatky z danej vednej oblasti, rozvíja zručnosti, postoje žiakov, formuje ich morálne i vôľové vlastnosti, hodnotí výkony žiakov, a motivuje ich do ďalšieho vzdelávania. „Aj jeho správanie, a to nielen v škole, ale i mimo nej má veľký význam, lebo učiteľ by mal byť pre svojich žiakov príkladom – vzorom. Vo všeobecnosti sa uznáva téza, že za učiteľa by mali ísť odborne i mravne čo najvyspelejší jedinci.“ (1) Každý učiteľ musí byť preto na takúto činnosť náležite pripravený. Príprava učiteľov predovšetkým učiteľov predprimárneho

a primárneho vzdelávania začína už na stredných školách a pokračuje na školách vysokých.

Požiadavky na klasifikáciu učiteľov záväzne určuje jediný dokumentom a ním je vyhláška Ministerstva školstva SR o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov č. 41 zo dňa 20. februára 1996 (Zbierka zákonov č. 41/1996). Podľa tejto vyhlášky odbornou spôsobilosťou rozumieme súbor odborných vedomostí, zručností a návykov získaných štúdiom na vysokej alebo na strednej škole a odborná prax (2).

Túto odbornú spôsobilosť si študenti odboru PEP a VYCH formujú na našej Katedre techniky a informačných technológií v rámci predmetov technického zamerania okrem iných aj napr.: v predmete metodika technickej výchovy, metodika pracovného vyučovania, praktické činnosti s materiálmi a pod. Predovšetkým v rámci týchto predmetov študenti získajú potrebné teoretické poznatky i praktické zručnosti pri práci s rôznymi technickými materiálmi. Získavajú schopnosti plánovať, realizovať výučbu v predškolských zariadeniach, v základných školách i organizáciách mimo vyučovania ako sú centra voľného času, strediska školských záujmových útvarov, školské kluby. Študenti získavajú hlboké teoretické poznatky z oblasti materiálov a ich technologického spracovania, ktoré si osvojujú vlastnou tvorivou činnosťou, ktoré vedú následne transformovať do didaktického obsahu. Zároveň získavajú poznatky z technickej didaktiky, osvojujú si rôzne metódy práce, organizačné formy, metódy rozvoja tvorivosti. Môžeme skonštatovať, že študenti (absolventi) týchto predmetov odboru PEP a VYCH sú schopní riadiť, po stránke metodickej i organizačnej, predmety technického zamerania či v predškolských a mimoškolských zariadeniach s dôrazom na vekové osobitosti detí a žiakov. Nedostatok času je však jedným z dôvodov, prečo si študenti nevyvinú aspoň základný vzťah k praktickým činnostiam a prečo získavajú len základné poznatky z oblasti technológií spracovania materiálov a prečo si neosvoja všetky požiadavky určujúce ministerstvom školstva a nedávno prijatým štátnym vzdelávacím programom.

2 Odpadový materiál

Ako sme už vyššie uvádzali už dlhšiu dobu sme svedkami rastúcich požiadaviek na separovanie, recyklovanie odpadov a narastajúce nároky na vedenie výchovy a vzdelávania v zmysle týchto požiadaviek. Napriek faktu, že odpadovému materiálu nie je venovaná taká pozornosť ako ostatným technickým materiálom zaradili sme ho do vysokoškolskej prípravy študentov odboru PEP a VYCH.

V rámci pomerne úzkeho časového priestoru sú študenti oboznamovaní so základnými informáciami o odpadovom materiáli, tvorivými činnosťami vedení k poznávaniu jeho základných vlastností. Veľká pozornosť je venovaná problematike odpadu vo vzťahu k prírode a spoločnosti, jeho likvidácia, recyklácia. V rámci tohto tematického celku sa oboznamujú so známymi aj menej známymi odpadovými materiálmi. Informácie získavajú z literárnych, internetových prameňov, priamym pozorovaním a tvorivou činnosťou s týmito materiálmi. Odpadový materiál, používaný na hodinách pracovného vyučovania možno rozdeliť podľa pôvodu na (3):

1. Prírodný: listy zo stromov, vlna, kukuričné šúpolie, kúsky papiera
2. Syntetický: kúsky polystyrénu, polyetylénové fľaše, fólie, vrecká, poháriky z plastov, silikónové vlákna.

K odpadovému materiálu môžeme zaradiť aj tzv. druhotné materiály (papier, kovy, sklo, plasty), ktoré sa opätovným spracovaním môžu využiť ďalej. Ich spracovaním sa znižuje odpad, emisie.

3 Ukážky didaktického a estetického využitia odpadového materiálu

V tejto časti príspevku chceme poukázať na niekoľko ukážok z výtvorov našich študentov pri práci s odpadovým materiálom. Tematické zameranie výrobkov bolo rôzne, v závislosti od vyučovacieho predmetu a materiálu.

1

2

3

4

5

6

Obrázky 1, 2, 3, 4, 5, 6 Mozaiky (spracovanie plastových vrchnákov)

7

8

9

10

11

12

Obrázky 7-18 Ozdobné a dekoračné predmety (spracovanie PET fliaš)

Obrázok 19, 20 Skladačka z kúskov servítok a lekárskeho dreva

19

20

21

22

23

24

25

26

27

Obrázok 21, 22, 23 Dekorácie vo fľaši (spracovanie kúskov papiera)

Obrázok 24, 25 Technické hračky na princípe jednoduchého mechanizmu (spracovanie rôznych odpadových materiálov napr.: karton, papier, špajdle a pod.)

Obrázok 26, 27 Technická hračka auto

4 Záver

Ako sme už vyššie uvádzali je potrebné, čo najskôr zmeniť prístup v príprave študentov ako budúcich učiteľov, tak prečo nie prostredníctvom racionálneho a estetického využitia odpadového materiálu? Myslíme si, že vyučovanie podnietené práve týmito pomôckami dáva študentom možnosť zvyšovať nielen schopnosti tvorby vlastných, účelných, učebných pomôcok, ale i úroveň ich technickej tvorivosti a gramotnosti.

5 Literatúra

1. TUREK, I. *Didaktika*. 1 vydanie. Ekonómia Bratislava. 2008. str. 122- 122.
2. TÓTHOVÁ, M. – DUCHOVIČOVÁ J. *Inovačné trendy v pregraduálnej príprave učiteľov pre oblasť predškolskej a elementárnej pedagogiky na PF UKF v Nitre*. [online] [cit: 2010-06-05] Dostupné na internete: <http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/konf05-sbornik-24-tothova_m-duchovicova_j.pdf>
3. VARGOVÁ, M. *Materiály a technológie ich spracovania*. PF UKF Nitra, 2002

Lektoroval: PaedDr. Jana Sádovská, PhD.

Kontaktná adresa:

Monika Olekšáková, Mgr., PhD., Katedra techniky a informačných technológií, Pedagogická fakulta UKF, Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra, SR, tel. 00421 37 6408 273, e-mail: moleksakova@ukf.sk